

Atf için:

Şahin, M., & Doğan, Y. (2018). Suriyeli öğrencilerin bulunduğu sınıflarda Fen Bilimleri öğretiminde karşılaşılan sorunlar: Nitel bir çalışma. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 1(1), 13-33.

Suriyeli Öğrencilerin Bulunduğu Sınıflarda Fen Bilimleri Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar: Nitel Bir Çalışma

Muhammed ŞAHİN*, Yakup DOĞAN**

Öz: Bu araştırmanın amacı, Türkiye'ye göç etmiş Suriyeli öğrencilerin bulunduğu sınıflarda Fen Bilimleri öğretiminde karşılaşılan sorunları öğretmen görüşlerine göre ortaya koymaktır. Çalışma, nitel araştırma kapsamında durum çalışması deseni ile yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çalışma, 2017-2018 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Kilis il merkezindeki ve Suriyelilerin bulunduğu kamplarda Suriyeli öğrencilerin eğitim gördüğü ortaokullarda görev yapan 15 Fen Bilimleri öğretmeni ile yürütülmüştür. Elde edilen veriler, araştırmacılar tarafından içerik analizi yoluyla incelenerek frekans ve yüzdelik değerleri hesaplanmıştır. Araştırma sonucunda, Suriyeli öğrencilerin bulunduğu sınıflarda Fen Bilimleri dersinin öğretimi sürecinde karşılaşılan sorunların başında bu öğrencilerin Türkçe dil problemi, kültürel farklılık ve uyum sorunu ile materyal eksikliğinden dolayı farklı materyallerden yararlanamama gibi problemlerin olduğu bulunmuştur. Fen Bilimleri dersinin kazanımlarının Suriyeli öğrenciler için ağır olduğu, dersin içeriğinin ağır olduğu, konuların yetiştirilemediği, içeriğin daha fazla görselleştirilmesi gerektiği belirlenmiştir. Okulların materyal ve laboratuvar desteği sağlaması gerektiği, Milli Eğitim Bakanlığının hem öğrenciler, hem aileleri hem de öğretmenler için uyum faaliyetleri yapması gerektiği, materyal desteği sağlaması, kitapları uygun hale getirmesi gerektiği tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin Fen Bilimleri dersini daha kolay anlamaları için en çok gösterip yaptırma, anlatım, soru cevap, drama, deney, işbirlikli öğrenme gibi yöntem ve teknikler kullandıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Fen bilimleri öğretimi, fen bilimleri öğretmenleri, ortaokullar, Suriyeli öğrenciler.

Problems Encountered in Teaching Science in the Classrooms with Syrian Students: A Qualitative Study

Abstract: The purpose of this study was to explore the problems experienced by teachers who have Syrian students in their classrooms while teaching science. Case study research method was used in the study. Semi-structured interview questions were used to collect the data. The study was conducted during the spring semester of 2017-2018 in different middle schools of Kilis city center and of the refugee camps. Fifteen science teachers who work in middle schools that have Syrian students in their classrooms participated in the study. The data were analyzed by content analysis and frequencies and percentages were calculated. The study results showed that there were many problems such as Syrian students' lack of Turkish language skills, cultural differences, adaptation problems, and lack of using materials in classrooms during science teaching. It was determined that acquisitions of science course were complicated for Syrian students, the content of the courses was difficult, some of the contents of the course could not be taught due to lack of time, and more visualized teaching techniques should be used. It was also determined that the schools should provide materials and laboratory, Ministry of National Education should carry out

* Öğretmen, Kilis İl Milli Eğitim Müdürlüğü, msahinn094@gmail.com

** Dr. Öğr. Üyesi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Muallim Rıfat Eğitim Fakültesi, ORCID: 0000-0003-0721-1268, yakupdogan06@gmail.com

integration activities for students, families, and teachers, provide more materials, and make the books more suitable for this group of students. It was also found that hands-on activities, direct instruction, question-answer, drama, experiment, and cooperative learning teaching methods and techniques were mostly used by teachers to help their Syrian students understand science course easily.

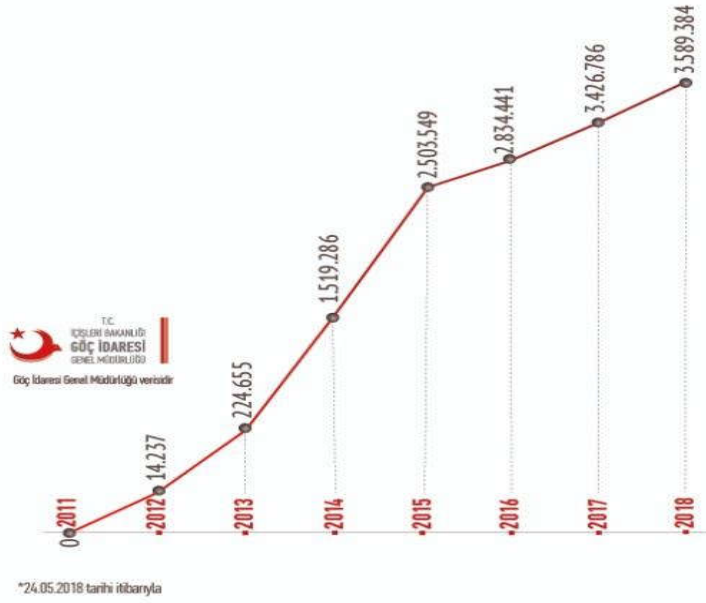
Keywords: Middle schools, science teachers, Syrian students, teaching science.

Giriş

Geçmişten bu yana; yaşanan olumsuz olaylardan dolayı insanlar zorunlu göçe maruz kalmışlardır. Tarih boyunca sefalet, yoksulluk, savaşlar, kıtlıklar, doğal felaketler ve istikrarsız ortam nedeniyle insanlar yaşadıkları ortamdaki göç etmek zorunda kalmışlardır (Levent & Çayak, 2017; Yılmaz, 2014). Bu göçler sebebiyle farklı etnik gruplar aynı toplumsal yapıyı paylaşırlar ve aralarındaki bu etkileşim sayesinde ortak düşünceler meydana gelir ve böylece dil etkileşimleri oluşur. Farklı dillere sahip insanlar, göç, savaş, ticaret gibi nedenlerden dolayı bir arada yaşamak zorunda kaldıkları için dilleri de birbirinden etkilenmiştir (Yılmaz, 2014).

2011 yılında Suriye’de yönetim ve halk arasındaki anlaşmazlıklardan dolayı taraflar arasında olaylar çıkmıştır. Ortaya çıkan bu olaylar Suriye yönetim güçlerince bastırılmaya çalışılmış, bu süreçte katliamlar yaşanmış ve çok sayıda insan göç etmek zorunda kalmıştır. 2011 yılından beri devam eden iç savaştan dolayı göç etmek zorunda kalan Suriyeliler başta Türkiye olmak üzere diğer komşu ülkelere sığınmışlardır. Türkiye bu süreçte sınır kapılarını sığınmacılara açmış ve onları kabul etmiştir. Savaş sürecinde uzun vadeli çözüm arayışlarında da sonuç alınmadığından Suriye’de çatışmalar giderek artmış ve göçün de artmasına neden olmuştur (Emin, 2016; Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM), 2016). Bu durum, Türkiye’yi tarihinin en büyük göç hareketlerinden biriyle karşı karşıya bırakmıştır (Seydi, 2013). Savaş sebebiyle ülkesinden ayrılmak zorunda kalan Suriyeli göçmenlerin bu göçü ilk başlarda geçici bir durum olarak öngörülmüş (Kağnıcı, 2017) ve öncelikle can güvenliği, barınma, beslenme ve sağlık gibi temel tedbirler alınmaya çalışılmıştır. Ancak bu durum ile ilgili ilk başlarda uzun vadeli planlamalar yapılamamıştır (Emin, 2016). Uzun vadeli planlamalarda dikkat edilmesi gereken en önemli temel ihtiyaçlardan birisi olan eğitimidir.

Eğitim çağında olan çocuklar ve gençler; göç ettikleri ülkelerde fiziksel, psikolojik şiddet ve savaş travmalarına maruz kalan, temel ihtiyaçlarının karşılanmasında sıkıntılar yaşayan ve kendi ülkelerinden istekleri dışında göç eden kişilerdir (Coşgun & Karamustafaoğlu, 2017; Şeker & Aslan, 2015). Türkiye’ye göç edenlerin büyük çoğunluğunun eğitim çağındaki çocuklardan ve kadınlardan oluştuğu göz önüne alındığında eğitim planlamasının önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır. 2011’den bu yana Türkiye’ye sığınan Suriyeli sayısının 3.589.384 olduğu görülmektedir (GİGM, 2018). Bunların yaklaşık yarısı çocuk yaş grubunda olan bireylerden oluşmaktadır.

Şekil 1. Türkiye’de bulunan Suriyeli sayısı (GİGM, 2018)

Kilis’teki Suriyeli sığınmacılar ya konteyner kentlerde ya da şehirde veya köylerde yaşamlarını sürdürmektedirler. 2018 itibarıyla Kilis’te kayıt altında olan 130.746 Suriyeli birey bulunmaktadır. Kilis barınma merkezlerinde ise 23.397 Suriyeli birey bulunmaktadır (GİGM, 2018). Barınma merkezlerinde kreş, anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde ağırlıklı Arapça ve Türkçe eğitim ve öğretimi verilmekte olup, bu merkezlerde cami, alveriş yerleri vb. gibi ortak kullanım alanları da mevcuttur (Paksoy & Karadeniz, 2016).

Türkiye’deki Suriyeli çocuk sayısı 1.500.000 civarındadır (UNICEF, 2018). Okullardaki öğrenci sayısı ise 604.183’tür. Bunlardan 381.443’ü e-okula kayıtlı, 222.740’ı geçici eğitim merkezlerine kayıtlı öğrencilerdir. Eğitim kademelerine bakıldığında ise okul öncesinde okuyan çocuk sayısı 35.952, ilkokullarda 373.810, ortaokullarda ise 136.643’tür. Ortaokul kademesindeki öğrenci sayılarına bakıldığında 5. sınıfta 51.209, 6. sınıfta 34.140, 7. sınıfta 28.609 ve 8. sınıfta ise 22.685 öğrenci bulunmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), 2018a). İlk yıllarda göçün geçici olacağı düşünülmüş ve eğitimler kampta bulunan Suriyeli çocuklar için hazırlanmıştır. 23 Eylül 2014 tarihinde 2014/21 sayılı Yabancılarla Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri başlıklı genelge çıkarılarak Suriyeli çocuklar için yapılacak eğitim hizmetleri güvence altına alınmıştır (Kağnıcı, 2017; MEB, 2014).

MEB, Suriyeli çocukların eğitimleri için iki önemli eğitim modeli sunmuştur (Emin, 2016). Birincisi, kamp içinde ve kamp dışında Suriyeli çocuklara ve gençlere Suriye müfredatına bağlı kalınarak Arapça eğitim veren okulöncesi ve ortaöğretimi kapsayan Geçici Eğitim Merkezleri (GEM)’dir (Kağnıcı, 2017; MEB, 2014). Bu modelde gönüllü Suriyeli öğretmenler GEM’lerde eğitim vermektedir. GEM’lerde görev alan öğretmenlerin ücretleri UNICEF ve PTT tarafından yürütülen proje kapsamında verilmektedir (Amaç & Yaşar, 2017; Kağnıcı, 2017; Emin, 2016). Burada Suriyeli çocukların eğitimlerinden geri kalmamaları sağlanmaya çalışılmıştır. İkincisi MEB, Suriyeli çocukların Türkiye toplumuna ve eğitim sistemine uyum sağlamaları için devlet okullarında uygulanan öğretim programlarına göre ve Türkçe eğitim vermektedir. Türkiye’de bulunan Suriyelilerin çocukların eğitimlerinin aksamaması için yönetmelik ve genelgelerin çıkarılarak bu çocukların eğitimlerine destek sağlanmıştır (Emin, 2016). MEB tarafından Suriyeli öğrencilerin tüm yönleriyle Türk eğitim sistemine entegrasyonu ile ilgili çalışmalar da sürdürülmektedir. Bu çalışmalardan birisi MEB ile Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu arasında

imzalanan ‘‘Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi’’ (PCTES) projesidir. Bu proje kapsamında Suriyeli çocukların eğitim imkânlarına katkı sunulmakta ve bu çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonu sürecinde MEB’in faaliyetleri desteklenmektedir. Projenin yürütüldüğü 23 il arasında Kilis ili de bulunmaktadır (MEB, 2017). PCTES projesinin faaliyetleri Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1
PCTES Projesinin Faaliyet Kapsamı

Proje Adı	Faaliyet
PCTES	Türkçe öğretimi
	Arapça dil eğitimi
	Öğretmen eğitimleri
	Okul/GEM'lere güvenlik ve temizlik personelinin sağlanması
	Suriyeli çocuklara kırtasiye, ders kitabı ve eğitim materyali temini
	Suriyeli çocukların okula taşınması
	Öğretim materyalleri
	Destekleme kursları
	Telafi kursları
	Eğitim ekipmanları
	Türkçe dil sınav sistemi
	Okul rehberlik faaliyetleri
	İzleme ve değerlendirme
	İdari ve diğer personel için eğitimler
Farkındalık faaliyetleri	

Yukarda bahsedilen proje ve çeşitli kuruluşlarca finanse edilen ve yerel düzeyde yürütülen değişik projelerle Suriyeli çocukların özellikle sağlık ve eğitim gereksinimleri karşılanmaya çalışılmaktadır. Toplumsal entegrasyonun sağlıklı olabilmesi için bu çocukların eğitime entegrasyonlarının da planlı ve programlı yapılması büyük önem taşımaktadır. Planlı bir eğitim entegrasyonu faaliyeti ile Suriyeli çocukların Türk akranları gibi bilgiyi üreten, günlük yaşamda kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel bakış açısıyla bakabilen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati kurabilen, topluma katkı sağlayabilen vb. özellikleri taşıyan bireyler (MEB, 2018b) olarak yetiştirilmeleri mümkün olabilir. Öğrencilerin bu özellikleri taşıyabilmesi için çok sayıda dersler verilmektedir. İlköğretimde Fen Bilimleri dersini alan öğrencilerin fen etkinliklerine ve işlenen konulara karşı geliştirdikleri tutumlar ilerleyen yıllarda biyoloji, fizik, kimya ve diğer derslere yönelik tutumlarını etkilemektedir. Fen Bilimleri dersinin amacı; öğrencilerin eski bilgileri yeni bilgilerle anlamlandırarak ilişkilendirmelerini, yaparak-yaşayarak öğrenmelerini, öğrencilerin aktif katılımını, temel bilgileri kazandırmayı, bilimsel süreç becerileri ve bilimsel araştırma yaklaşımını benimseyip yaşam becerilerini kullanarak bu alanlarda karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm üretmesini amaçlamaktadır (MEB, 2018b).

Fen öğretiminde karşılaşılan sorunlar; genellikle öğretmen merkezli, fiziksel ve çevresel koşullardan kaynaklı ve öğrenci merkezli sorunlar olarak üç ana başlık altında toplanmaktadır. Bu sorunlara ilişkin olarak öğretim yöntemi ve teknikleri açısından gelenekçi eğitim anlayışının devam etmesi, iletişim eksikliği, alan hâkimiyetinin olmaması, öğretmenin öz yeterlilik eksiklikleri gibi konular en sık rastlanan öğretmenden kaynaklı sorunlar olarak görülmüştür. Sınıfların kalabalık olması, materyal eksikliği, laboratuvar yetersizliği, ders kitaplarının yetersizliği ve uygun olmaması, sınıfların fiziki durumunun uygun olmaması, okulun fiziki şartlarının yetersizliği, velilerden kaynaklı sorunlar ve hizmet içi eğitim yetersizlikleri en sık rastlanan fiziki ve çevresel koşullardan kaynaklı sorunlar olarak belirtilmiştir. Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin eksik olması, ön bilgilerin yetersizliği, motivasyon eksikliği, okuma yazma bilmeyen öğrencilerin durumu, dersin gerektirdiği sorumlulukları yerine getirmeme, okulu ve öğrenmeyi sevmeme, öğrencilerin hem birbirlerine hem de öğretmenlerine karşı yeterince

saygı duymaması, laboratuvar ortamlarında istenmeyen davranışların olması, Fen Bilimleri dersinin sayısal bir ders olmasından ötürü zor olduğuna dair önyargıların olması öğrenci kaynaklı sorunlar olarak görülmektedir (Aydoğdu & Doğru, 2003; Balbağ, Leblebicier, Karaer, Sarıkahya & Erkan, 2016). Belirtilen bu sorunlara ilave olarak Suriyeli çocukların yaşadıkları travmalar, dil problemleri, ekonomik sorunlar ve uyum problemleri gibi sorunlar da eklendiğinde Suriyeli çocukların genelde tüm dersler, özelde ise soyut kavramlar açısından zengin olan Fen Bilimleri dersi öğretiminde yaşayabileceği sıkıntıların boyutunun büyüklüğünü ortaya koymaktadır. Bu gerçeklikten yola çıkılarak bu araştırmanın amacı, sınıflarında Suriyeli öğrenci bulunan Fen Bilimleri dersi öğretmenlerinin fen öğretiminde karşılaştıkları sorunları öğretmenlerin kendi görüşleri doğrultusunda derinlemesine bir analizle ortaya koymaktır.

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu araştırma, Suriyeli öğrencilerin bulunduğu sınıflarda Fen Bilimleri dersini veren öğretmenlerin fen öğretiminde karşılaştıkları sorunlara ilişkin düşüncelerini ortaya çıkarmak için nitel araştırma yöntemlerinden olan durum çalışması deseniyle gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırmalar, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama araçlarından yararlanılan, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül olarak ele alınıp nitel bir sürecin görüldüğü araştırmalar olarak tanımlanmaktadır. Başka bir tanımla nitel araştırma, sosyal olguları bulunduğu çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bütünsel bir bakıştır (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2012; Yıldırım & Şimşek, 2013). Durum çalışması ise araştırmacının bir veya daha fazla durumu derinlemesine incelediği ve bu durumlara ilişkin temaları ortaya çıkardığı nitel araştırma desenidir (Creswell, Hanson, Clark-Plano & Morales, 2007). Bu araştırmada, öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerinin Fen Bilimleri eğitimi sürecinde karşılaştıkları sorunları, eğitime engel durumları ve çözüm önerilerine dair görüşlerini derinlemesine araştırmak hedeflendiğinden bu araştırma durum çalışması desenine göre yürütülmüştür.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu belirlemek için amaçlı örnekleme yolu izlenmiştir. Araştırmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasını sağlayan amaçlı örnekleme, belli ölçütleri karşılayan veya belirli özelliklere sahip olan bir veya daha fazla özel durumlarda çalışıldığında tercih edilmektedir. Araştırmacı, seçilen durumlar bağlamında doğa ve toplum olaylarını ya da olgularını anlamaya ve bunlar arasındaki ilişkileri keşfetmeye ve açıklamaya çalışmaktadır (Büyüköztürk vd., 2012, s. 90). Bu araştırma, Kilis il merkezi ve il sınırları içerisindeki kamplarda bulunan ortaokullarda Suriyeli öğrencilerin eğitim öğretim gördüğü sınıflarda derse giren 15 Fen Bilimleri öğretmeni ile yürütülmüştür. Araştırmanın gizliliği ve etiği açısından katılımcıların isimleri kullanılmamıştır. Katılımcı öğretmenler; Ö1, Ö2,, Ö14, Ö15 kodları ile isimlendirilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin tanımlayıcı demografik özellikleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Katılımcı Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Demografik Özellikleri

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş/Yıl	Öğretmenlik Deneyimi/Yıl	Bulunduğu Okuldaki Öğretmenlik Deneyimi/Yıl
Ö1	Kadın	25	1	1
Ö2	Kadın	32	6	1
Ö3	Kadın	26	2	2
Ö4	Kadın	29	6	1
Ö5	Kadın	25	2	1
Ö6	Kadın	27	3	1
Ö7	Kadın	39	15	2
Ö8	Kadın	27	4	1
Ö9	Erkek	32	4	2
Ö10	Erkek	39	17	5
Ö11	Kadın	23	2	1
Ö12	Erkek	24	2	1
Ö13	Kadın	24	3	1
Ö14	Kadın	27	2	1
Ö15	Kadın	25	3	1

Veri Toplama Araçları

Suriyeli öğrencilerin bulunduğu sınıflarda derse giren fen bilgisi öğretmenlerinin görüşlerini almak için görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşmelerde sorulacak soruları hazırlamak için öncelikle ilgili literatür taranmıştır. Daha sonra konu ilgili olduğu düşünülen ve 15 sorudan oluşan bir soru havuzu hazırlanmıştır. Bu havuzdaki dört soru kapsam açısından benzer olduğu veya incelen konu ile doğrudan ilgisi olmadığı için araştırmacılar tarafından elenmiştir. Soru formu, kapsam geçerliği ve dil geçerliği için alanında uzman (üç Fen Bilimleri öğretim üyesi, bir Fen Bilimleri öğretmeni, bir Türkçe öğretmeni) kişilere verilerek uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşünden sonra soru formundaki bazı sorular düzeltilmiş, üç soru çıkarılmış ve araştırmada kullanılmak üzere sekiz soruya karar verilmiştir. Oluşturulan bu soru formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmaya yöneliktir. Bu amaçla yapılan içerik analizinde verinin kavramsallaştırılması ve olguyu tanımlayabilecek temaların ortaya çıkarılma çabası vardır (Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 81). İçerik analizinde amaç, elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Elde edilen veriler, içerik analizinde derin bir işleme tabi tutulur ve fark edilemeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir (Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 256-259). Görüşmeler sonucu elde edilen veriler iki araştırmacı tarafından içerik analizi yöntemine göre çözümlenmiştir. İçerik analizi için veriler öncelikle bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Daha sonra veriler, araştırmacılar tarafından birbirinden bağımsız olarak tema, kategori ve kodlar oluşturmak üzere değerlendirilmiştir. Araştırmacıların kodlamaları arasındaki uyum yüzdesi için Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen güvenilirlik [Güvenirlik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)] formülü kullanılmıştır. İki araştırmacının yaptıkları kodlamalar arasındaki uyum yüzdelerine bakılmış ve uyum %90 olarak bulunmuştur.

Bulgular

Bu araştırmada, içerik analizi sonucunda elde edilen kodlar ve kategorileri kapsayan sekiz tema oluşturulmuştur. Daha sonra bu temalara ilişkin kodların frekans ve yzdeleri hesaplanmış ve sonuçlar tablolar halinde sunulmuştur. Tabloların altında katılımcı retmenlerin örnek ifadeleri verilmiştir.

Sınıfta Suriyeli renciler bulunan Fen Bilimleri retmenlerine araştırmanın ilk sorusu olarak “*Suriyeli rencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonu konusunda neler düşünüyorsunuz?*” sorusu sorulmuştur. retmenlerin bu soruya verdikleri cevaplardan elde edilen bulgular Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3
Suriyeli rencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Temasına İlişkin Bulgular

Tema	Kategori	Kod	f	%
Suriyeli rencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu	Olumsuz	Dil problemi	12	52.17
		Kültürel farklılık ve uyum sorunu	9	39.13
		Erken verilmiş karar	1	4.35
	Olumlu	Programı yetiştirmeme	1	4.35
		Yardımcı olma isteği	1	50.00
		rencilerin uyumu ve azimli olmaları	1	50.00

Tablo 3’teki bulgulara göre “Suriyeli rencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu” temasına ilişkin retmen görüşleri olumlu ve olumsuz görüşler olmak üzere iki kategori altında toplanmıştır. retmenlerin büyük bir çoğunluğu (%52.17) Suriyeli rencilerin Türk eğitim sistemine uyumunda yaşanan olumsuz durumları en çok dil probleminde kaynaklı sorunlar ile ilişkilendirirken, yarıya yakını (%39.13) da yaşanan sorunları kültürel farklılık ve uyum sorununu ile ilişkilendiren cevaplar vermişlerdir. Bir retmen Suriyeli rencilerin Türk eğitim sistemine uyumu ile ilgili olumlu görüşünü rencilere yardımcı olma isteği ile ilişkilendirirken, bir retmen de olumlu görüşünü bu rencilerin uyumlu ve azimli olmaları ile ilişkilendirmiştir. Bu temaya ilişkin örnek bazı retmen ifadeleri şoyledir:

Ö6: “ncelikle Suriyeli rencilerin geçici eğitim merkezindeki retmenlerimizin sayesinde daha iyi bir Türkçe rendiğini düşünüyordum. Ama bunun böyle olmadığını çalıştığım okulda gördüm. Geçici eğitim merkezindeki retmenlerimiz Türkçeyi yeterince üretemedikleri için veya onlar renmediği için şuan Fen dersinde yapılan çalışmalar eksik kalıyor. Bu yüzden tamamen Türkçe renip ya da tamamen değil de yüzde yetmiş Türkçe renip bize gelselerdi daha iyi olacaktı diye düşünüyorum.”

Ö12: “Suriyeli rencilerin entegrasyonu 5-6 yıldır başarılamadı ama bu tabi uzun bir süreç. Biraz zaman alacaktır bu süreç. řu anda büyük bir uyum sorunu gözlemliyorum. Daha tam anlamıyla okuma yazma bile renmediler. şuan bu onlar için yeni başlayan yeni bir süreç. Daha sonraki senelerde gelen Suriyeli rencilerin daha iyi bir şekilde entegrasyon sağlayacaklarını düşünüyorum.”

Ö7: “Suriyeli renciler okulumuza 5. sınıftan itibaren gelmeye başladılar. Geçen sene 5. sınıf olan rencileri bu sene 6. sınıfta okutmaya ve onlarla ders işlemeye başladım. Geçen sene Türkçe renmeye başladıklarından dolayı benim için kolay oldu. Ama yaşadığım zorluklar ya da sorunlar var tabi ki. Mesela geçen sene 5. sınıfta olup da bu sene 6. sınıf olan renciler için rendikleri kavramların üzerine eklemek istediğim çok şey var. Suriyelilerden çok iyi birkaç tane rencim olmasına rağmen, okuduğunu anlayamayan, söylediğimizi Türkçe olarak anlayamayan veya işte anlasa bile Türkçe cevap veremeyen rencimiz de çok fazla. 6/A sınıfında bir rencimiz var mesela mühendis bir ailenin çocuğu diye biliyorum. Sınıfın en iyi rencisi hem okuduklarına çok iyi cevap verebiliyor hem de derslere çok iyi katılıyor ve sınıf ortalamasının içinde en iyi puanı alan rencimiz. Bu durum benim onlara daha fazla yardımcı olma isteğimi artırıyor...”

Fen Bilimleri öğretmenlerine araştırmanın ikinci sorusu olarak “Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonu ile ilgili herhangi bir seminere veya kursa katıldınız mı? Cevabınız evet ise semineri/kursu aldığınız yer ve konusu? Katıldığınız seminerin/kursun ne gibi etkileri oldu? Cevabınız hayır ise bu konuda bir seminere veya kursa katılmak ister misiniz? Neden?” sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplardan elde edilen bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4
Suriyeli Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonuna İlişkin Seminar/Kurs Durumuna İlişkin Bulgular

Tema	Kategori	Kod	f	%
Suriyeli Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonuna İlişkin Seminar/Kurs Durumu	Seminer/kursa katılma durumu	Katılmadım	11	73.34
		Katıldım	4	26.66
	Seminerin/kursun konusu	Uyum sağlama	2	50.00
		Arapça dil eğitimi	1	25.00
		Farkındalık	1	25.00
	Seminerin/kursun etkileri	Öğrencilerin uyumu	2	50.00
		İletişim sağlama	1	25.00
		Yardımcı olma	1	25.00
		Yardımcı olma	5	50.00
	Seminer/kursa katılmayanların katılma isteği nedenleri	İletişim sağlama	2	20.00
Empati kurma		1	10.00	
Arapça öğrenme		1	10.00	
Fen öğretimi		1	10.00	

Tablo 4’teki bulgulara göre araştırmaya katılan öğretmenlerden 11’i Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonu ile ilgili herhangi bir seminere veya kursa katılmamış, sadece dört tanesi katılmıştır. Düzenlenen kursların iki tanesi uyum, bir tanesi Arapça dil eğitimi ve bir tanesi de farkındalık ile ilgilidir. Seminar/kursa katılan iki öğretmen bu eğitimlerin öğrencilerin uyumu konusunda kendilerine faydalı bir etki sağladığını, bir öğretmen iletişim sağlamaya katkısı olduğunu ve bir öğretmen de öğrencilere yardımcı olma isteğine katkı yaptığını belirtmiştir.

Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonu ile ilgili herhangi bir seminere veya kursa katılmamış öğretmenlerden beş tanesi bu kurslara katılma isteğinin sebeplerini öğrencilere daha fazla yardımcı olmak, ikisi iletişim sağlama, birer tanesi ise empati kurma, Arapça öğrenme ve fen öğretimi şeklindeki kodlarla ilişkili cevaplar vermişlerdir. Bu temaya ilişkin örnek bazı öğretmen ifadeleri şöyledir:

Ö3: “Evet katıldım. Antalya’daydı, bir haftalık bir seminerdi. Suriyeli öğrencilerin eğitim sistemine entegrasyonunda farkındalık yaratmak için öğretmenleri ve idarecileri toplamışlardı. Eğitim öğretim faaliyetlerine şöyle etkileri oldu. Bu çocuklara vatan sevgisini öğretme, Türkiye’ye uyum sağlamaları için yapmamız gerekenler konusunda bize yardımcı oldu. Zaten savaştan çıkıp gelmiş çocuklar. Ruh sağlıkları da çok iyi değil. Şiddete çok eğilimliler. Daha çok böyle yaratıcı drama tarzında onların kişisel gelişimine yönelik eğitimler vermemiz gerektiğini söylediler. Ben Arapça bilmiyorum fen dersini anlatmam imkânsız zaten fen dersinde değişik kavramlar, terimler var ben bu terimleri dil bilmeden anlatamam karşımdaki çocuğa ancak işte kelimeleri anlatabiliyorum, fen konularının içerisinde geçen kelimeleri resim çizerek. Resim göstererek güneşi anlatmaya çalışıyorum. Dünyayı, ayı resimlerini göstererek onların isimlerini öğretebiliyorum yalnızca. Hani sınırlı kelimelerle sınırlı şeyleri öğretebiliyorum sadece onun dışına çıkamıyorum. Yani milli eğitimin bize verdiği plandaki kazanımları tabi ki de onlara veremiyorum tam anlamıyla, daha aza indirgeyerek hani daha verimli nasıl yapabilirim. Nasıl kelime öğretebilirim daha çok kelime öğretme çabasındayım.”

Ö6: “Hayır, daha önce hiç katılmadım. Ama kesinlikle böyle bir kursu veya semineri almak isterim. Şuan çalıştığım okul daha önce geçici eğitim merkezi iken devlet okuluna dönüşmüş bir okul bu yüzden öğrencilerimin tamamı Suriyeli. Seminer ya da kurs görmüş olsaydım, bunlara daha fazla yardımcı olabileceğimi düşünüyorum. Yalnız hiçbir seminer veya kurs almadan direk içlerine gelmem beni çok yoruyor.”

Fen Bilimleri öğretmenlerine araştırmanın üçüncü sorusu olarak “*Suriyeli öğrencilere Fen öğretimi sürecinde ne gibi zorluklarla karşılaşılıyorsunuz? Suriyeli öğrencilerin Türkçe dil sorununun Fen Bilimleri dersindeki etkileri nelerdir?*” sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplardan elde edilen bulgular Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5
Suriyeli Öğrencilere Fen Öğretimi Sürecinde Yaşanan Zorluklara İlişkin Bulgular

Tema	Kategori	Kod	f	%
Suriyeli Öğrencilere Fen Öğretimi Sırasında Yaşanan Zorluklar	Fen öğretiminde karşılaşılan sorunlar	Dil problemi	14	45.20
		Kültürel farklılık ve uyum sorunu	8	25.81
		Farklı materyallerden yararlanamama	6	19.40
		İhtiyaç duymama	2	6.45
	Dil sorununun Fen Bilimleri dersine etkileri	Öğrenmeye karşı isteksizlik	1	3.23
		Kavramları anlama sorunu	15	83.33
		Kazanımları tam verememe	2	11.11
		Bilgileri çabuk unutma	1	5.56

Tablo 5’teki bulgulara göre sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan öğretmenler fen öğretimi sürecinde en çok dil probleminin (%45.20), kültürel farklılık ve uyum sorununun (%25.81) ve farklı materyallerden yararlanamamanın (%19.40) sorun oluşturduğuna ilişkin cevaplar vermişlerdir. Suriyeli öğrencilerin Türkçe dil sorununun Fen Bilimleri dersinin işlenişine etkisi ile ilgili olarak en çok fenle ilgili temel kavramları anlama sorunu (%83.33) yaşandığı anlaşılmıştır. Bu temaya ilişkin örnek bazı öğretmen ifadeleri şöyledir:

Ö10: “Zorluk sadece fen dersinde değil tüm derslerde. Ortak zorluğumuz dil problemi. Öğrenci anlamıyor veya anlamadığını iddia ediyor. İşte konuştuklarımızı söylediklerimizi, kaldırdığımızda soruların cevapları için cümle kurmuyor. Cevap olarak bir şey alamıyoruz Suriyeli öğrencilerden. O öğrencilerle ders haricinde konuşmak istediğimizde dahi bize kendisini açmıyor. Sürekli okulda dolaşan iki tane tercüman var. O tercümanlarla her şeylerini paylaşıyorlar. Yani ne diğer Türk öğrencilere ne de Türk öğretmenlere hiçbir şekilde yaklaşımları yok. Yani ders haricinde de bir sorun olur, bir problemin olur. Gelir konuşursun anlattırısın bu şekilde herhangi bir tavırları yok.”

Ö6: “İyi bir Fen öğretiminde de ilk olarak Türkçe bilmeleri gerekiyor. Kazanımlar tam olarak kazandırılmıyor. Yani Türkçeyi bilmedikleri için fenle ilgili kavramları tam olarak anlayamıyorlar. Ne anlama geldiğini bilmiyorlar. Bu da başlı başına bir sıkıntı. İlk önce ben bu kavramın Arapçasını veriyorum. Daha sonra konuyla ilgili bilgi veriyorum. Görselleri ve deneyleri de vermeye çalışıyorum ama bir sıkıntımız da laboratuvarın olmaması. Fatih projesiyle ilgili hiçbir bir şeyin olmaması bizi çok zorluyor. Yani dil sorunu olduğu için kendi branşıyla ilgili bir şey yapamıyorum çok fazla. Kendi deneyimimle açıkçası biraz Arapça öğrenmeye çalışıyorum, öğrencilerden ve kendi dersimle ilgili kazanımların Arapça karşılığını bulmaya çalışıyorum. İlk önce Arapçasını veriyorum daha sonra Türkçesini vermeye çalışıyorum. Bu şekilde anlaşmaya çalışıyoruz. Yani benim yapabileceğim burada sınırlı olduğu için çok fazlada bir şey yapamıyorum. Diyelim ki Fatih projesi kapsamında akıllı tahta filan olsa işimiz daha da kolaylaşacak buna eminim ama bu konuda da benim elimden gelen bir şey yok.”

Fen Bilimleri öğretmenlerine araştırmanın dördüncü sorusu olarak “*Suriyeli öğrencilerle Fen Bilimleri dersini işlerken öğretim programının boyutları açısından ne tür zorluklar*

yaşıyorsunuz?” sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplardan elde edilen bulgular Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6
Suriyeli Öğrencilerle İşlenen Fen Bilimleri Dersinin Programın Boyutları Açısından İncelenmesine İlişkin Bulgular

Tema	Kategori	Kod	f	%	
Suriyeli Öğrencilerle İşlenen Fen Bilimleri Dersinin Programın Boyutları Açısından İncelenmesi	Kazanımlar	Kazanımların ağır olması	8	44.44	
		Kazanımları öğretmede sorun	7	38.88	
		Kazanımların sayısı fazla	1	5.56	
		Kazanımlar uygun değil	1	5.56	
		Kazanımlar uygun	1	5.56	
	İçerik	Ders içeriklerinin ağır olması	8	38.09	
		Görselleştirme gerekliliği	7	33.33	
		Dil-iletişim-anlama problemi	4	19.05	
		İçerik uygun	2	9.53	
		Dil-iletişim-anlama problemi	10	43.48	
	Öğrenme-öğretme süreci	Konuları yetiştirememe	3	13.05	
		Sınıf yönetiminde zorluk	2	8.69	
		Ders süresinin yetersizliği	2	8.69	
		Öğrenciler arasında uçurum	2	8.69	
		Yüzeysel bilgilerin verilmesi	1	4.35	
		Görselleştirme	1	4.35	
		Öğretim yöntem-tekniklerini kullanamama	1	4.35	
		Öğrenmeye karşı isteksizlik	1	4.35	
		Ölçme-değerlendirme	Dil-iletişim-anlama problemi	10	55.56
			Çok kolay sorularla değerlendirme	7	38.89
Sadece sözlü sınav yapma	1		5,55		

Sınıfında Suriyeli öğrenciler bulunan Fen Bilimleri öğretmenlerinden fen dersini programın boyutları açısından değerlendirmeleri istenmiştir. Öğretmenler mevcut Fen Bilimleri dersinin kazanımlarının Suriyeli öğrenciler için ağır (%44.44) olduğunu ve kazanımları öğretmede sorunlar (%38.88) yaşandığını belirten açıklamalar yapmışlardır. Öğretmenlerin görüşlerine göre dersin içeriğinin ağır (%38.09) olduğu, görselleştirmek (%33.33) gerektiği ve dil-iletişim-anlama problemi yaşandığı tespit edilmiştir. Öğrenme-öğretme sürecinde en büyük problemin dil-iletişim-anlama problemi (%43.48) olduğu belirlenmiştir. Ölçme-değerlendirme boyutunda da en büyük sorunun dil-iletişim-anlama problemi (%55.56) olduğu ve bu yüzden çok kolay sorular (%38.89) ile Suriyeli öğrencilerin ölçme ve değerlendirmelerinin yapılmak zorunda kaldığı saptanmıştır. Bu temaya ilişkin örnek bazı öğretmen ifadeleri şöyledir:

Ö15: “Kazanımlar konusunda sıkıntı yaşıyoruz. Evet, çocuklara fen anlamında bir şeyleri kazandırmak hepimizin temel hedefi. Zaten kazandırmaya çalışıyorum. Kazanımların ne kadarını alıyor çocuk ne kadarı verilebiliyor o konuda biraz sıkıntı yaşıyoruz. Kazanımlar öğrencilere biraz daha ağır geldiği için basit olan kazanımları kazandırabiliyorum ama biraz ağır olan kazanımları aktarırken kazandırırken sıkıntı yaşıyorum.”

Ö1: “İçerik bakımından da zorluklar yaşanıyor. Dil, iletişim, anlama problemi büyük. Ders içerikleri yani konular Suriyeli öğrencilere çok ağır geliyor. Mesela bir kuvvet konusunu bir yansıma konusunu öğrenciye içeriğini anlatamıyoruz. Çünkü Türkçeyi tam bilmiyor ve anlattıklarımızın hepsi havada kalıyor. Ben öğrenciye bir dönem göz, kulak, burun, bunların yerlerini öğretmeye çalıştım. Hala da bilmeyen öğrencimiz var. Çoğu zaman görsellerle desteklemek gerekiyor ama imkânlar kısıtlı maalesef.”

Ö4: “En sıkıntılı kısım öğrenme öğretme süreci bence. Evet, geri kalıyorum onda biraz, yani dediğim gibi anlamakta zorluk çektikleri için bazen çok defa tekrar etmemiz

gerekiyor. Dil problemi büyük problem. Veya onlara not tuttuğumda takip etmek zorunda da kalıyorum hani yetiştiler mi diye. Çünkü çok yavaş yazıyorlar hatta harf harf yazıyorlar bazen. Kelimenin tümünü akılda tutup ta defterine geçiremiyorlar. Bundan dolayı da öğretim süreci uzuyor ve yetiştiremiyoruz.”

Ö3: “Evet, en büyük zorluğu orda ölçme değerlendirme yaşıyorum. Çünkü normal sınıflara yaptığım değerlendirmeyi yazılıyı ben onlara yapamıyorum. Zaten Türkçe bilmiyorlar. İşte Arapça yazılı da hazırlayamıyorum. Ancak ne yapabilirim? Sözlü olarak not verebilirim. Sözlü olarak not verebilmem içinde çocuğun birazcık da olsa bana Türkçe olarak öğrendiğini ifade etmesi gerekir. Bunu da edemedikleri için bu şekilde zorluklar yaşıyoruz. Çocuklar okuyabiliyor ama anlamıyor. Mesela güneşi güneş diye okuyabiliyor ama anlamını bilmiyor. Şimdi temel terimleri anlamayan çocuklara nasıl ölçme değerlendirme yapacağız?”

Fen Bilimleri öğretmenlerine araştırmanın beşinci sorusu olarak “*Fen Bilimleri ders kitabını Suriyeli öğrencilerin seviyelerine uygunluğu açısından değerlendirir misiniz?*” sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplardan elde edilen bulgular Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

Fen Bilimleri Ders Kitabının Suriyeli Öğrenciler İçin Uygunluğuna İlişkin Bulgular

Tema	Kategori	Kod	f	%	
Fen Bilimleri Ders Kitabının Suriyeli Öğrenciler İçin Uygunluğu	Ders kitabının uygunluğu	Uygun değil	11	73.33	
		Uygun	4	26.67	
	Ders kitabının uygun olmadığı yönler	Görseller yetersiz	7	25.93	
		İçeriği ağır	6	22.22	
		Türkçe-Arapça olmalı	6	22.22	
		Etkinlik sayısının yetersiz olması	5	18.52	
		Yazı puntoları küçük	2	7.41	
		Ölçme-değerlendirme kısmı zor	1	3.70	
		Ders kitabının uygun olduğu yönler	Görseller uygun	3	42.85
			Etkinlik ağırlıklı	3	42.85
		İçeriği uygun	1	14.30	

Tablo 7’deki bulgulara göre katılımcılardan 11’i Fen Bilimleri ders kitabının Suriyeli öğrenciler için uygun olmadığını, dört tanesi ise uygun olduğunu dile getirmiştir. Fen Bilimleri ders kitabının Suriyeli öğrenciler için uygun olmayan tarafları için daha çok görsellerin yetersiz (%25.93) oluşu, içeriğinin ağır (%22.22) olması, Türkçe-Arapça açıklamalar olmaması (%22.22) ve etkinlik sayısının yetersiz (%18.52) olması gibi düşünceler ifade edilmiştir. Fen Bilimleri ders kitabının Suriyeli öğrenciler için uygun olan tarafları için ise katılımcılar, görsellerin uygun (%42.85) olduğu ve etkinlik ağırlıklı (%42.85) olduğu gibi yönler belirtmiştir. Bu temaya ilişkin örnek bazı öğretmen ifadeleri şöyledir:

Ö1: “*Fen Bilimleri dersi kitabı Suriyeli öğrenciler için uygun değil çok ağır.* Öğrencilere bence bir yıl sadece Türkçe eğitimi verilmeli ki öğrencilere biz bu dersleri anlatalım. Öğrenciler günlük yaşamda bile Türkçeyi konuşamazken bizim onlara bu konuları anlatmamız çok zor. En azında Suriyeli öğrencilerin seviyelerine uygun bir hale getirilebilir. Daha çok görsel kullanılabilir ki çocuklar resimlere baktığında bile bizim ne anlatmak istediklerimizi anlayabilsin. Kafasında en azından o konu yer edinir. Türkçe ile bize anlatamaz ama konuyu en azından anlar. Yazılar daha büyük olabilir. Kitap Türkçe eğitim gören öğrenciler için çok çok iyi ama Suriyeli öğrenciler için çok çok ağır ve resimlerin daha çok olması lazım.”

Ö7: “*Yani, aslında uygun. Şekiller, bilgiler hepsi gayet güzel uygun. Ama Türkçe okuma ve anlama problemi olduğu için çocuk ne kadar baksa da okusa da anlayamayacak. Konu anlatımları, şekiller, etkinlikler gayet güzel bence. Yapılan deneyler, etkinlikler resimlerle görsel olarak gösterildiği için onlara bakarak biraz anlayabiliyorlar. Ben anlatınca üstüne etkinliklerle resimlerle destekleyince*

anlayabiliyorlar ya da işte bununla yapacakmışız diye orda görsel olarak gördükleri için farkına varıp evet böyleymiş diye daha kolay anlayabiliyorlar. Diğer sıradan konu anlatımlarını işte diğer soruları mesela, testleri hiç uygun değil. Testlerde daha sorunun ne demek istediğini anlayamıyorlar. Soru cevap yerine, test yerine görsel şeyler daha mantıklı geliyor. Ama oda belli bir yere kadar. 7. sınıfa gelen öğrenciye ne kadar görsel vereceğiz ya da 8. sınıfa gelene kadar. O yüzden Türkçeyi öğrenmekten başka çaresi kalmıyor.”

Fen Bilimleri öğretmenlerine araştırmanın altıncı sorusu olarak “*Sizin deneyimlerinize göre Fen Bilimleri dersi işlenirken Suriyeli öğrenciler fen bilimlerine ait hangi konu ya da konuları öğrenmekte zorlanmaktadırlar? Neden?*” sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplardan elde edilen bulgular Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8
Suriyeli Öğrencilerin Fen Bilimleri Dersindeki Konuları Öğrenme Durumuna İlişkin Bulgular

Tema	Kategori	Kod	f	%	
Suriyeli Öğrencilerin Fen Bilimleri Dersindeki Konuları Öğrenme Durumu	Öğrencilerin öğrenmekte zorlandıkları konular	Kuvvet ve hareket	6	24.00	
		Işık ve yansıma	4	16.00	
		Gezegenler	3	12.00	
		Üreme-gelişme	3	12.00	
		Biyoloji konuları	2	8.00	
		Kimya konuları	1	4.00	
		Fizik konuları	1	4.00	
		Hücre	1	4.00	
		Biyoçeşitlilik	1	4.00	
		Ses	1	4.00	
	Öğrencilerin kolay öğrendikleri konular	Isı ve sıcaklık	1	4.00	
		Doğal afetler	1	4.00	
		Işık ve yansıma	3	33.33	
		Isı ve sıcaklık	2	22.23	
		Canlılar	1	11.11	
		Biyoloji konuları	1	11.11	
		Gezegenler	1	11.11	
		Madde değişimi	1	11.11	
		Öğrencilerin öğrenmede zorlanma sebepleri	Dil-iletişim-anlama problemi	11	52.38
			Soyut kavramların çok olması	7	33.33
Materyal eksikliği	3		14.29		
Öğrencilerin kolay öğrenme sebepleri	Görsellerle desteklenmesi	6	75.00		
	Modellerin kullanılması	2	25.00		

Tablo 8’e göre Fen Bilimleri öğretmenleri Suriyeli öğrencilerin fen dersinde öğrenmekte en çok zorlandıkları konular olarak kuvvet ve hareket (%24.00), ışık ve yansıma (%16.00), gezegenler (%12.00) ve üreme-gelişme (%12.00) konularını ifade ettikleri bulunmuştur. Suriyeli öğrencilerin konuları öğrenmede zorlanma sebepleri olarak dil-iletişim-anlama problemi (%52.38), fen dersinde soyut kavramların çok olması (%33.33) ve materyal eksikliği (%14.29) ifade edilmiştir. Suriyeli öğrencilerin fen dersinde kolay öğrendikleri konular olarak ise en fazla ışık ve yansıma, ısı ve sıcaklık konuları ifade edilmiştir. Kolay öğrenmelerinin sebepleri olarak bu konuların görsellerle desteklenmesi ve modeller kullanılması belirtilmiştir. Bu temaya ilişkin örnek bazı öğretmen ifadeleri şöyledir:

Ö12: “Kuvvet ve hareket konusu özellikle ışık ve yansıma konusu, doğal afetler konusu çok zor onlar için. Dil problemi, iletişim problemi var. Anlamıyorlar. Materyal yok. Mesela öğrenciye bir deprem, heyelan, kasırga bu konuları anlatmakta gerçekten zorluk çekiyoruz. Çünkü deprem kelimesini çocuğun kafasında belirginleştirmemiz için bir ders sürüyor anlatmamız. Yani çocuğun kafasında bir şey belirmiyor. En çok doğal afetler kuvvetler bir de yansıma konusunda gerçekten çok zorluk yaşadık.

Yansıma olayı mesela çocuklara hiçbir şekilde bir şey çağrıştırmıyor. Bu nedenden dolayı çok zorluk yaşadık bu konularda. Birazda o konuları daha üstün körü geçtik yani.”

Ö13: “Genel olarak şöyle söyleyeyim mesela basit konuları gayet güzel anlıyorlar. Diyelim ki ışık ve yansıma nedir dediğim zaman aynalarla veya kırılma dediğim zaman ışık falan hani bu şeyleri somut görsellerle, modellerle destekleyerek anlatabildiğim şeyleri gayet iyi anlıyorlar Ama biraz soyut seviyeye geçtiğim zaman anlamakta sorun yaşıyorlar.”

Fen Bilimleri öğretmenlerine araştırmanın yedinci sorusu olarak “*Suriyeli öğrencilerin Fen Bilimlerini daha iyi öğrenmeleri için neler yapılabilir?*” sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplardan elde edilen bulgular Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9
Suriyeli Öğrencilerin Fen Bilimleri Dersini Daha İyi Öğrenmeleri İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Bulgular

Tema	Kategori	Kod	f	%
Suriyeli Öğrencilerin Fen Bilimleri Dersini Daha İyi Öğrenmeleri İçin Yapılması Gerekenler	Öğrenci	Öğrenciler Türkçe öğrenmeli	8	44.44
		Öğrenciler gayret göstermeli	7	38.89
		Öğrenciler okula devam etmeli	3	16.67
	Aile	Aileler eğitime destek vermeli	13	76.47
		Aileler Türkçe öğrenmeli	4	23.53
	Öğretmenler	İlgi çekici öğretim yöntemleri kullanılmalı	6	23.07
		Görsellerle ders anlatmalı	4	15.39
		Farklı materyallerden faydalanmalı	4	15.39
		Öğretmenler Arapça öğrenmeli	3	11.54
		Veli ziyaretleri yapmalı	3	11.54
		Öğretmenler koordineli çalışmalı	2	7.69
		Öğretmenler ek kurslar vermeli	2	7.69
		Sosyal faaliyetler yapmalı	2	7.69
	Okul	Materyal desteği sağlamalı	7	41.17
		Laboratuvar imkânı sağlamalı	4	23.54
		Uyum faaliyetleri yapmalı	2	11.77
		Kırtasiye desteği sağlamalı	1	5.88
		Öğretmenlere uyum seminerleri vermeli	1	5.88
Suriyeli ailelerin görüşlerin almalı		1	5.88	
Öğrenci denetimini sağlanmalı		1	5.88	
Milli Eğitim Bakanlığı	Uyum faaliyetleri yapmalı	8	34.79	
	Materyal desteği sağlamalı	3	13.05	
	Kitapları uygun hale getirmeli	3	13.05	
	Denetim yapmalı	2	8.69	
	Okullara fazla bütçe ayırmalı	2	8.69	
	Öğretmenlere hizmet içi eğitim vermeli	2	8.69	
	İdarecilere hizmet içi eğitim vermeli	2	8.69	
Arapça bilen rehber öğretmen atamalı	1	4.35		

Tablo 9’daki bulgulara göre Suriyeli öğrencilerin Fen Bilimleri dersini daha iyi öğrenmeleri için yapılması gerekenlere ilişkin öğretmen görüşleri; öğretmen, öğrenci, aile, okul ve Milli Eğitim Bakanlığı şeklindeki beş kategori altında toplanmıştır. Öğretmenlere göre Suriyeli öğrencilerin Fen Bilimleri dersini daha iyi öğrenebilmeleri için öğrencilerin öncelikle Türkçeyi öğrenmeleri (%44.44), daha fazla gayret göstermeleri (%38.89) ve okula devam etmeleri (%16.67) gerektiği şeklindedir. Suriyeli öğrencilerin Fen Bilimleri dersini daha iyi öğrenebilmeleri için aileye düşen görevler olarak ailelerin eğitime destek vermeleri (%76.47) ve

ailelerin Türkçe öğrenmeleri (%23.53) gerektiği belirtilmiştir. Öğretmenlere düşen görevler olarak en çok öğretmenlerin ilgi çekici öğretim yöntemleri kullanmaları (%23.07), görsellerle desteklenmiş olarak ders anlatmaları (%15.39), derslerde farklı materyallerden yararlanmaları (%15.39), öğretmenlerin de Arapça öğrenmeleri (%11.54) ve veli ziyaretleri yapmaları (%11.54) gerektiği ifade edilmiştir. Okula düşen görevler olarak en çok materyal desteği sağlaması (%41.17), laboratuvar imkânı sağlaması (%23.54), uyum faaliyetleri yapması (%11.77) gerektiği gibi görüşler dile getirilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı'na düşen görevler olarak da en çok hem öğretmenler hem de öğrenciler için uyum faaliyetleri yapması (%34.79), materyal desteği sağlaması (%13.05), kitapları uygun hale getirmesi (%13.05) gerektiği gibi görüşler ifade edilmiştir. Bu temaya ilişkin örnek bazı öğretmen ifadeleri şöyledir:

Ö1: “Öncelikle Suriyeli öğrenciler Türkçeyi öğrenmeliler. Önceliğimiz Türkçeyi öğretmek olmalı. Daha sonra Fen Bilimleri ve diğer dersleri anlayabilirler. Çünkü Türkçeyi bilmedikten sonra Fen Bilimlerini ne kadar anlattırsanız anlatın çocuklar için havada kalıyor.”

Ö5: “Ailenin üzerine düşen görevler de var. Çocuklarına yeterli ilgiyi göstermeleri lazım. Ailelerin de eğitime destek vermeleri lazım. Çocuklarıyla birlikte çalışmalarını lazım. Ailenin de desteğiyle çocuklar okulda öğrendiğini evde tekrar ederse ilerleme olur.”

Ö13: “Fen Bilimlerinde soyut kavramlar olduğu için Suriyeli çocukların kesinlikle görsel bir şeye ihtiyaçları olduğunu düşünüyorum. Onların anlamalarına destek olmak için ilginç öğretim yöntemleri ve teknikleri kullanmak gerekiyor. Mesela etkinlik temelli, görsel işitsel destekli, oyun temelli yöntemler kullanılabilir. Tabii bunun için de gerekli imkânların olması lazım.”

Ö6: “Suriyeli çocukların daha iyi öğrenmeleri için öncelikle okuldaki donanımları artırmak, geliştirmek gerekiyor. Akıllı tahta, laboratuvar ve diğer öğretim materyallerinin olması lazım. Mesela bir fen laboratuvarı olsun. Ya da akıllı tahta olsun bunların olması gerekiyor bir okulda bunlar olduktan sonra görsel açıdan öğrencilere bir şeyler katabiliyorsak o anda kazanımları daha iyi kazandırılabilir diye düşünüyorum.”

Ö12: “Milli Eğitim Bakanlığı bir şeyler yapıyor ama çoğunlukla dediğim gibi kâğıt üzerinde kalıyor. Güzel projeler var, güzel çalışmalar var ama sahaya indiği zaman öğrenciler tam faydalanamıyor bence. Şöyle söyleyeyim mesela okulumuzda sürekli aktiviteler var Bakanlığın desteklediği. Özellikle bahar aylarında turnuvalar oldu. İşte voleybol, futbol turnuvaları oldu. Bu turnuvalara Suriyeli öğrenciler de katıldılar. Ancak Milli Eğitim hem öğretmenlere yönelik eğitimler verse hem Suriyeli öğrencilere ve ailelerine yönelik uyum faaliyetleri yapsa çok iyi olur. Özellikle bütün Suriyeli öğrencilere ek kurslar, dil kursları vb. yapılmalı bence.”

Fen Bilimleri öğretmenlerine araştırmanın sekizinci sorusu olarak “*Suriyeli öğrencilerin Fen Bilimleri dersini daha kolay anlamaları için kullandığınız yöntem ve teknikler nelerdir?*” sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri cevaplardan elde edilen bulgular Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10.

Suriyeli Öğrencilerin Fen Bilimleri Dersini Daha Kolay Anlamaları İçin Öğretmenlerin Kullandıkları Yöntem ve Tekniklere İlişkin Bulgular

Tema	Kategori	Kod	f	%
Suriyeli Öğrencilerin Fen Bilimleri Dersini Daha Kolay Anlamaları İçin Öğretmenlerin Kullandıkları Yöntem ve Teknikler	Yöntemler ve teknikler	Gösterip yaptırma	5	17.24
		Anlatım	5	17.24
		Soru cevap	5	17.24
		Drama	4	13.79
		Deney	3	10.35
		İşbirlikli öğrenme	3	10.35
		Örnek olay	2	6.89
		Kartopu	1	3.45
		İstasyon	1	3.45

Tablo 10'daki bulgulara göre Fen Bilimleri öğretmenlerinin Suriyeli öğrencilerin Fen Bilimleri dersini daha kolay anlamaları için kullandıkları yöntemlere bakıldığında daha çok gösterip yaptırma (%17.24), anlatım yöntemi (%17.24), soru cevap (%17.24), drama (%13.79), deney (%10.35), işbirlikli öğrenme (%10.35) gibi yöntem ve teknikleri kullandıkları belirlenmiştir. Bu temaya ilişkin örnek bazı öğretmen ifadeleri şöyledir:

Ö6: “Açıkçası benim kullandığım yöntem deney ve gösterip yaptırma. Basit deneyler yaparak anlatmaya çalışıyorum konuları ya da görseller getiriyorum ya da çizimlerle anlatmaya çalışıyorum. Resim çiziyorum bunların resmetme yeteneği çok kuvvetli olduğu için resme bakarak direk bir şeyi anlayabiliyorlar. Bu yüzden elimden geldiği kadar somut materyaller hazırlamaya çalışıyorum, somut ürünler. Yetmediği yerde de çizimlerle anlatmaya çalışıyorum. Çünkü sadece sözel olarak hiçbir şey anlayamıyorlar. Çoğu zaman da gösterip yaptırma tekniğini kullanıyorum. Birbirimizi anlamamız güç oluyor ama yine de yaptırıyorum.”

Ö5: “Okulda pek bir imkân olmadığından dolayı çok fazla yöntem teknik kullanamıyoruz. Bide çocuklar tam anlayamadıkları için çok fazla teknik kullanılmıyor. Ama yine de derslerimde daha çok anlatım yöntemini, soru cevap tekniğini, drama yöntemini bazen işbirlikçi yöntemi vb. kullanmaya çaba gösteriyorum. Ama bu çocukların öncelikle dil sorununun çözülmesi lazım. Onun için genelde görselleştirerek, göstererek, çizerek, anlatarak, oynayarak anlatmaya çalışıyoruz. Bazen gruplara ayırıyorum sınıfı. Anlayan öğrencileri görevlendiriyorum sen anlamayan arkadaşına anlat şeklinde oluyor.”

Sonuçlar, Tartışma ve Öneriler

Suriye'den yoğun göç alan ülkelere biri olan Türkiye, göçün getirmiş olduğu birçok sorunla karşı karşıyadır. Bu sorunların en önemlilerinden biri ve bir o kadar da karmaşık olan Suriyeli çocukların eğitimi konusudur. Türkiye bu konuda birtakım politikalar takip etmektedir ancak bu süreçte birtakım sorunlar da yaşanmaktadır. Bu çalışma, sınıfında Suriyeli öğrenciler bulunan Fen Bilimleri öğretmenlerinin fen öğretimi sürecinde karşılaştıkları sorunları ilk elden öğretmenlerin görüşlerine göre yalın bir biçimde ve derinlemesine ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmada elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin fen öğretimi sürecinde karşılaştıkları sorunlar farklı temalar altında toplanmıştır.

Öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen sonuçlara göre Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonu konusunda karşılaşılan sorunların başında bu öğrencilerin Türkçe dil problemi ve kültürel farklılıklar ile uyum sorununun görüldüğü tespit edilmiştir. Görüşme yapılan Fen Bilimleri öğretmenlerinin çoğunluğunun Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonu ile ilgili herhangi bir seminare veya kursa katılmadığı, çok azının ise seminer veya kurslara katıldığı belirlenmiştir. Ancak herhangi bir seminer veya kursa katılmayan öğretmenlerin

Suriyeli öğrencilere daha fazla yardımcı olma, iletişim sağlama gibi sebeplerle bu tür kurslara katılmak istedikleri saptanmıştır. Fen Bilimleri dersinin öğretimi sürecinde karşılaşılan sorunların başında Türkçe dil problemi, kültürel farklılık ve uyum sorunu ile materyal eksikliğinden dolayı farklı materyallerden yararlanamama gibi problemlerin olduğu tespit edilmiştir. Türkçe dil probleminin de en çok öğrencilerin kavramları anlamasına engel olduğu ve bu yüzden sağlıklı bir ders işleme sürecinin gerçekleştirilemediği belirlenmiştir.

Öğretmenlere göre Fen Bilimleri dersinin kazanımlarının Suriyeli öğrenciler için ağır olduğu ve bu kazanımları kazandırmada sorun yaşandığı bulunmuştur. Fen Bilimleri dersinin içeriği ile ilgili olarak ders içeriğinin ağır olduğu, içeriğin daha fazla görselleştirilmesi gerektiği, dil-iletişim-anlama problemi gibi sorunların yaşandığı belirlenmiştir. Dersin öğrenme öğretme sürecinde başlıca sorunun dil-iletişim-anlama problemi olduğu, konuların yetiştirilemediği belirlenmiştir. Dersin değerlendirme boyutunda da en büyük problemin dil-iletişim-anlama problemi olduğu için bu öğrencilerin çok kolay sorularla değerlendirilmeye çalışıldığı tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğuna göre Fen Bilimleri ders kitabının Suriyeli öğrenciler için uygun olmadığı, ders kitabındaki görsellerin yetersiz olduğu, konu içeriklerinin ağır olduğu, mümkünse bu öğrenciler için Türkçe-Arapça olması gerektiği ve kitaplardaki etkinliklerin de bu bağlamda yetersiz olduğu belirlenmiştir. Ders kitabını uygun gören öğretmenlere göre ise kitabın görsellerinin ve etkinliklerin yeterli olduğu yönünde görüşler alınmıştır. Suriyeli öğrencilerin Fen Bilimleri dersinde en çok kuvvet ve hareket, ışık ve yansıma, gezegenler, üreme ve gelişme gibi konuları öğrenmekte zorlandıkları tespit edilmiştir. Zorlanma sebepleri olarak ise dil-iletişim-anlama probleminin olduğu, soyut kavramların çok olduğu belirlenmiştir. Kolay öğrenilen konular olarak bazı öğretmenler tarafından ışık ve yansıma, ısı ve sıcaklık gibi konular ifade edilmiştir. Bu konuların da görsellerle ve modellerle desteklenerek anlatıldığı için Suriyeli öğrenciler tarafından kolay öğrenildiği tespit edilmiştir.

Suriyeli öğrencilerin Fen Bilimleri dersini daha iyi öğrenmeleri için yapılması gerekenler; öğrenci, aile, öğretmenler, okul ve Milli Eğitim Bakanlığı şeklinde beş tema altında toplanmıştır. Öğretmenlere göre öğrencilerin Fen Bilimleri dersinin daha iyi anlayabilmeleri için Türkçe öğrenmeleri, daha fazla gayret göstermeleri ve okula devam etmeleri gerektiği şeklinde öğrencilere düşen sorumluluklar olduğu şeklinde görüşler belirtilmiştir. Ailelere düşen görevler olarak ailelerin eğitime destek vermesi gerektiği ve ailelerin de Türkçe öğrenmeleri gerektiği belirlenmiştir. Öğretmenlere düşen sorumluluklar olarak öğretmenler tarafından Suriyeli öğrencilerin ilgilerini çekebilecek öğretim yöntemlerinin kullanılması, görsellerle zenginleştirerek ders anlatılması, farklı materyallerden yararlanılması gerektiği şeklinde görüşleri olduğu belirlenmiştir. Okulların materyal ve laboratuvar desteği sağlaması gerektiği belirlenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığının hem öğrenciler, hem aileleri hem de öğretmenler için uyum faaliyetleri yapması, materyal desteği sağlaması, kitapları uygun hale getirmesi gibi yapması gereken görevlerinin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin fen bilimleri dersini daha kolay anlamaları için en çok gösterip yaptırma, anlatım, soru cevap, drama, deney, işbirlikli öğrenme gibi yöntem ve teknikler kullandıkları tespit edilmiştir.

Bu çalışmada elde edilen sonuçlara benzer olarak Mercan-Uzun ve Bütün (2016)'ün yaptıkları çalışmaya göre de sığınmacı çocukların ilk karşılaştığı güçlüğü dil farklılığı olduğu saptanmıştır. Bu sorunun sadece bizim ülkemizde değil dünyada sığınmacı alan birçok ülkenin genel sorunu olduğu ifade edilmiştir. Coşgun ve Karamustafaoğlu (2017)'na göre dil farklılığı ve kültür farklılığından dolayı Suriyeli aileler ve öğrenciler uyum sağlamada sorun yaşamaktadırlar. Yüce (2018) tarafından yapılan çalışmada, Suriyeli öğrencilerin okula uyumunu etkileyen en önemli faktörlerden birinin dil engeli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bundan dolayı Suriyeli öğrencilerin akranları ve öğretmenleriyle iletişime geçemedikleri görülmüştür. Suriyeli öğrenciler ile Türk öğrenciler arasındaki ilişkinin okula uyumda etkili olduğu, akranları tarafından

kabullenici, olumlu ve yardımsever bir tutumla karşılaşan Suriyeli öğrencilerin okula daha iyi uyum sağlayabildikleri ancak ayrımcı ve dışlayıcı tutum ile karşılaşan Suriyelilerin okula uyum sağlamakta zorlandıkları saptanmıştır. Ayrıca Suriyeli ailelerin eğitime ve çocuğa karşı olumsuz tutumunun okula uyumu engellediği sonucuna ulaşılmıştır. Ailelerin Türkçe öğrenmesine yönelik aile eğitimlerinin gerekli olduğu belirlenmiştir. Literatürdeki benzer bazı çalışmalarda da mülteci öğrencilerin okula uyumunda veya erişiminde en önemli sorunlardan birinin dil sorunu olduğu ortaya konulmuştur (Amaç & Yaşar, 2018; Bircan & Sunata, 2015; Bugay, Karakedi & Erdur-Baker, 2016; Culbertson & Constant, 2015; Erdem, 2017; Ereş, 2016; Göktaş, 2016; Keskinkılıç-Kara & Şentürk-Tüysüzer, 2017; Levent & Çayak, 2017; Mercan-Uzun & Bütün, 2016; Sarıtaş, Şahin & Çatalbaş, 2016; Şeker & Sirkeci, 2015; Şensin, 2016; Şimşir & Dilmaç, 2018; Taştan & Çelik, 2017; Yaşar & Amaç, 2018a; Yaşar & Amaç, 2018b). Sarıtaş vd. (2016) dilsel sorunlara yönelik en etkili çözüm yolunun dil kurslarının açılması olduğunu, çocuğa ve aileye yönelik dil eğitiminin mülteci öğrencilerin dilsel sorunlarını çözmede ve kültürel uyumu artırmada fayda sağlayacağını vurgulamışlardır.

Er ve Bayındır (2015) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlerin kendilerini mülteci çocukları eğitime konusunda yeterli hissetmedikleri tespit edilmiştir. Bunun en önemli sebebi ise, öğretmenlerin mülteci çocukların eğitimi konusunda herhangi bir eğitime veya kursa tabi tutulmamış olmaları olarak belirtilmiştir. Öğretmenlerdeki empati duygusunu geliştirebilecek ve mülteci çocukların eğitimine yönelik bir eğitim düzenlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Öğrenciye okul ortamında kazandırılmaya çalışılan kazanımlar evde uygulamaya konulmadığında uzun vadeli olamamaktadır. Ayrıca, okullarda destek eğitim sınıflarının açılmasının mülteci öğrencilerin sınıf ortamına, arkadaşlarına, öğretmenlerine uyum sürecine katkı sağlayacağı belirtilmiştir.

Tunç (2015) tarafından yapılan çalışmada, toplumsal kabulün sürdürülebilir olması, nefret ve düşmanlığa dönüşmemesi için toplumun hassasiyetlerini dikkate alacak, Suriyelilerin uyumunu sağlayacak çözümlerin üretilmesine ihtiyaç olduğu ifade edilmiştir. Sosyal uyum ve toplumsal kabul konusunda her iki toplumun beklentilerini dikkate alacak ve toplumsal kaygı yaratmayacak konuların başında eğitim konusunun geldiği belirtilmektedir. Taskin ve Erdemli (2018)'nin çalışmasında da dil probleminin yanı sıra Suriyeli öğrencilerin eğitim sürecinde yaşanan diğer bir önemli günlük kültürel problem olarak belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin ne okul yönetiminden ne de MEB ve sivil toplum kuruluşlarından bir destek görmedikleri tespit edilmiştir. Çetin (2016), uyumun sağlanabilmesi için Suriyelilere yönelik ücretsiz Türkçe eğitim kursları açılmasını ve sığınmacıların Türkçeyi konuşabilmelerinin öncelikli bir hedef olmasını önermektedir.

Moralı (2018), Suriyeli öğrencilerin dil eğitiminde kullanılan ders kitaplarının çocukların seviyelerine uygun olmadığını belirtmektedir. Biçer ve Kılıç (2017), ders kitaplarının öğrencilerin seviyelerine uygun olmadıklarını, yaş ve kademe fark etmeksizin aynı kitabın kullanıldığını tespit etmiştir. Er, Biçer ve Bozkırlı (2012) da alanda ders öğretim araç-gereçlerinin yetersizliği konusunda çeşitli sorunlar olduğunu ve okullarda materyal sorunları bulunduğunu ifade etmiştir. Bu çalışmada da Fen Bilimleri ders kitaplarının yetersiz olduğu, materyal ve araç-gereç sorunu bulunduğu belirlenmiştir. Araştırmalarında öğretmenlerin karşılaştığı sorunlardan biri olan müfredat farkını dile getiren Yavuz ve Mızrak (2016), müfredatta birtakım düzenlemeler yapılmasının faydalı olabileceğini belirtmiştir.

Bu çalışmadaki sonuçlara benzer olarak literatürde mülteci öğrencilerin eğitim ve öğretimlerinde karşılaşılan önemli sorunlardan biri olarak öğrencilerin büyük bir kısmının devamsızlık yaptıkları ve sağlıklı bir eğitim öğretimin gerçekleşmediği (Aykırı, 2017; Sarıtaş vd., 2016; Büyükkiz & Çangal, 2016) ifade edilmektedir. Bu ve benzeri çalışmalar, Suriyeli öğrencilerin aldıkları eğitim süreçlerinde devamsızlık yaptıklarını ortaya çıkarmaktadır. Aykırı (2017), sınıf öğretmenlerinin Suriyeli öğrencilerin velileri ile iletişim kuramadıklarını ve velilerin

ilgisiz olduklarını, Gözübüyük-Tamer (2017) ve Yaşar & Amaç (2018) velilerin ilgisiz olduklarını belirtmektedir. Gözübüyük-Tamer (2017)'in de belirttiği gibi Suriyeli aileler, çocuklarının eğitimi konusunda işbirliği göstermekte yetersiz ve ilgisiz kalmaktadır.

Bu çalışmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda sırasıyla aşağıda verilen öneriler sunulmuştur:

1. Öncelikle Suriyeli öğrencilerin erken dönemden itibaren Türkçe dil sorununun çözümü için gerekli programlar uygulamaya sokulmalıdır.
2. Suriyeli öğrencilerin, ailelerinin toplumsal hayata uyumları ile ilgili uyum programları uygulanmalıdır.
3. Her kademedeki öğretmenler için Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonu ile ilgili seminerler veya kurslar düzenlenmelidir.
4. Suriyeli öğrencilere Fen Bilimleri öğretiminin sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi için gerekli araç-gereç, materyal ve laboratuvar desteği sağlanmalıdır.
5. Suriyeli öğrencilerin Fen Bilimleri derslerini daha iyi anlayabilmeleri için öğretmenlere yönelik olarak derslerde kullanılacak özel öğretim yöntemleri ile ilgili kurslar verilmelidir.
6. Fen Bilimleri ders kitapları Suriyeli öğrencilerin de rahatlıkla anlayabileceği şekilde yeniden tasarlanmalı veya onlar için destekleyici ek modüller kullanılmalıdır.
7. Suriyeli öğrencilerin eğitim sistemine entegrasyonunun sağlıklı bir şekilde yapılabilmesi için sürekli olarak MEB tarafından takibi ve desteklenmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

- Amaç, Z., & Yaşar, M. R. (2017, Ekim). *Temporary education centers for Syrian asylum seekers: Opportunities and challenges* [Öz]. International Symposium on the Middle East in 500 years from Mercidabık to Present Konferansında sunulan bildiri, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Kilis. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/320921992_temporary_education_centers_for_syrian_asylum_seekers_opportunities_and_challenges
- Amaç, Z., & Yaşar, M. R. (2018). İlk ve ortaokullardaki Suriyeli öğrencilerin eğitimi: Türkiye’de yapılan akademik çalışmalar üzerine sistematik bir inceleme. *The Journal of Academic Social Science*, 85, 417-434. doi: 10.16992/ASOS.14519
- Aydoğdu, M., & Doğru, M. (2003). Fen bilgisi öğretiminde kullanılan yöntemlerde karşılaşılan sorunlar ile ilgili öğrenci görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(13), 150-158.
- Aykırı, K. (2017). Sınıf öğretmenlerinin sınıflarındaki Suriyeli öğrencilerin eğitim durumlarına ilişkin görüşleri. *Turkish Journal of Primary Education*, 2, 44-56.
- Balbaş, M. Z., Leblebicier, K., Karaer, G., Sarıkahya, E., & Erkan, Ö. (2016). Türkiye’de fen eğitimi ve öğretimi sorunları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 12-23.
- Biçer, N., & Kılıç, B. S. (2017). Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretmek için kullanılan ders kitaplarının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(4), 649-663.
- Bircan, T., & Sunata, U. (2015). Educational assessment of Syrian refugees in Turkey. *Migration Letters*, 12(3), 226-237.
- Bugay, A., Karakedi, G., & Erdur-Baker, Ö. (2016). Zorunlu göç ve mülteci psikolojisi. Ö. Erdur-Baker ve T. Doğan (Editörler), *Kriz danışmanlığı* (s. 360-398). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyükikiz, K. K., & Çangal, Ö. (2016). Suriyeli misafir öğrencilere Türkçe öğretimi projesi üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(3), 1414-1430.

- Büyüköztürk, S., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, S., & Demirel, F. (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemleri (18. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Coşgun, Ö. D., & Karamustafaoğlu, O. (2017). İlkokul üçüncü ve dördüncü sınıf mülteci öğrencilerin madde kavramına ilişkin düşünceleri. *Sakarya University Journal of Education*, 7(3), 525-540. doi: 10.19126/suje.321729
- Creswell, J. W., Hanson, W. E., Clark-Plano, V. L., & Morales, A. (2007). Qualitative research designs: Selection and implementation. *The counseling psychologist*, 35(2), 236-264.
- Culbertson, S., & Constant, L. (2015). *Education of Syrian refugee children. Managing the Crisis in Turkey, Lebanon, and Jordan*. https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR800/RR859/RAND_RR859.pdf, Erişim tarihi: 16.08.2018
- Çetin, İ. (2016). Türkiye’de Suriyeli sığınmacıların sosyal ve kültürel entegrasyonu. *Sosyoloji Dergisi*, 34, 197-222.
- Emin, M. N. (2016). Türkiye’deki Suriyeli çocukların eğitimi: Temel eğitim politikaları. (Analiz, Sayı: 153) Siyaset, Ekonomi Ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA). İstanbul: Turkuvaz Matbaacılık Yayıncılık A.Ş.
- Er, A. R., & Bayındır, N. (2015). İlkokula giden mülteci çocuklara yönelik sınıf öğretmenlerinin pedagojik yaklaşımları. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 175-185. doi: 10.20860/ijjoses.08223
- Er, O., Biçer, N., & Bozkırlı, K. Ç. (2012). Yabancılara Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunların ilgili alan yazını ışığında değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(2), 51-69.
- Erdem, C. (2017). Sınıfında mülteci öğrenci bulunan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları sorunlar ve çözüme dair öneriler. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 26-42.
- Ereş, F. (2016). Problem of the immigrant students’ teachers: are they ready to teach?. *International Education Studies*, 9(7), 64-71.
- Göktaş, P. (2016). A research on evaluation of cultural communication differences for refugee students in z generation: a case study of Gurkan imam hatip high school. *Turkish World Journal of Educational Research*, 1(1), 32-38.
- Gözübüyük-Tamer, M. (2017). Geçici koruma kapsamındaki Suriyeli çocukların Trabzon devlet okullarındaki durumu. *Göç Dergisi*, 4(1), 119-152.
- Kağmıcı, D. Y. (2017). Suriyeli mülteci çocukların kültürel uyum sürecinde okul psikolojik danışmanlarına düşen rol ve sorumluluklar. *İlköğretim Online*, 16(4), 1768-1776. doi: 10.17051/ilkonline.2017.342990
- Keskinkılıç-Kara, S. B., & Şentürk-Tüysüzer, B. (2017). Sığınmacı öğrencilerin eğitimi sürecinde yaşanan sorunlara ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşleri. *Akademik Sosyal Araştırma Dergisi*, 6(44), 236-250.
- Levent, F., & Çayak, S. (2017). Türkiye’deki Suriyeli öğrencilerin eğitimine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(27), 21-46.
- Mercan-Uzun, E., & Bütün, E. (2016) Okul öncesi eğitim kurumlarındaki Suriyeli sığınmacı çocukların karşılaştıkları sorunlar hakkında öğretmen görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1, 72-83.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd Ed.). CA: SAGE Publications.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2014). *Yabancılara yönelik eğitim-öğretim hizmetleri*. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/yabyonegiogr_1/yabyonegiogr_1.html Erişim tarihi: 14.10.2018
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2017). *Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonunun desteklenmesi projesi*. <http://pictes.meb.gov.tr/www/projemiz/icerik/36> Erişim tarihi: 26.10.2018
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2018a). *Geçici koruma altındaki öğrencilerin eğitim hizmetleri*. https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_03/05103521_05-03-2018__Ynternet_BYIteni.pdf Erişim tarihi: 26.10.2018

- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2018b). Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar). <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=325> Erişim tarihi: 18.11.2018
- Moralı, G. (2018). Suriyeli mülteci çocuklara Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde karşılaşılan sorunlar. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 1426-1449. doi: 10.26466/opus.443945
- Paksoy, S., & Karadeniz, M. (2016). Kilis'te çalışan Suriyeli sığınmacıların sosyo-ekonomik yapısı üzerine bir araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(58), 785-798. doi: 10.17755/esosder.81867
- Sarıtaş, E., Şahin, Ü., & Çatalbaş, G. (2016). İlkokullarda yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaşılan sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(1), 208-229.
- Seydi, A. R. (2013). Türkiye'deki Suriyeli akademisyen ve eğitimcilerin görüşlerine göre Suriye'deki çatışmaların Suriyelilerin eğitim sürecine yansımaları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30, 217-241.
- Şeker, B. D., & Aslan, Z. (2015). Eğitim sürecinde mülteci çocuklar: Sosyal psikolojik bir değerlendirme. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 8(1), 86-105. doi: 10.5578/keg.8234
- Şeker, B. D., & Sirkeci, I. (2015). Challenges for refugee children at school in eastern Turkey. *Economics and Sociology*, 8(4), 122-133.
- Şensin, C. (2016). *Sınıf öğretmenlerinin Suriye'den göçle gelen öğrencilerin eğitimlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Şimşir, Z., & Dilmaç, B. (2018). Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim gördüğü okullarda öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri. *İlköğretim Online*, 17(2), 1116-1134.
- T.C. İçişleri Bakanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM). (2016). *Geçici korumamız altındaki Suriyeliler*. http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-korumamiz-altindaki-suriyeliler_409_558_560 Erişim tarihi: 26.10.2018
- T.C. İçişleri Bakanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM). (2018). *Yıllara göre geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler*. http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713 Erişim tarihi: 26.10.2018
- Taskin, P., & Erdemli, O. (2018). Education for Syrian refugees: Problems faced by teachers in Turkey. *Eurasian Journal of Educational Research*, 75, 155-178, doi: 10.14689/ejer.2018.75.9
- Taştan, C., & Çelik, Z. (2017). *Türkiye'de Suriyeli çocukların eğitimi: Güçlükler ve öneriler*. http://www.ebs.org.tr/ebs_files/files/Suriye_Rapor_TUKCE.pdf Erişim tarihi: 26.10.2018
- Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci davranışı ve toplumsal etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere ilişkin bir değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2), 29-63.
- UNICEF. (2018). *Türkiye'de çocukların eğitim yoluyla korunması*. <http://unicef.org.tr/basinmerkezidetay.aspx?id=32842> Erişim tarihi: 26.10.2018
- Yaşar, M. R., & Amaç, Z. (2018a). Teaching Syrian students in Turkish schools: Experiences of teachers. *Sustainable Multilingualism*, 13, 232-244. doi:10.2478/sm-2018-0019
- Yaşar, M. R., & Amaç, Z. (2018b, Eylül). *Inclusive education for Syrian asylum-seekers in Turkey: School leaders' perceptions* [Öz]. European Conference on Educational Research (ECER2018) Konferansında sunulan bildiri. Unibz Üniversitesi, Bolzano, İtalya. Erişim adresi: <https://eera-ecer.de/ecer-programmes/conference/23/contribution/43626/>
- Yavuz, Ö., & Mızrak, S. (2016). Acil durumlarda okul çağındaki çocukların eğitimi: Türkiye'deki Suriyeli mülteciler örneği. *Göç Dergisi*, 3(2), 175-199.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, M. Y. (2014). İki dillilik olgusu ve Almanya'daki Türklerin iki dilli eğitim sorunu. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(3), 1641-1651.

Yüce, E. (2018). *Geçici koruma altında bulunan Suriyeli öğrencilerin okula uyumları* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.